

Bir Konu, İki Muhaddis, İki Kitap: Eserleri Bağlamında Buhârî ve Beyhakî'nin İmamın Arkasında Kıraat Meselesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

Halil İbrahim Doğan

 <https://orcid.org/0000-0002-9644-5498> | ibrahimseyh60@gmail.com
Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara, Türkiye

Öz

Hadisin İslam'ın temel kaynaklarından biri olması noktasında fıkıh mezhepleri arasında herhangi bir ihtilaf yoktur ve her biri teorik açıdan hadisi delil olarak kabul etmektedir. Fakat mezheplerin muhtelif konulardaki farklı uygulamalarından hareketle ihtilafa yol açan temel faktörlerden birinin de hadis olduğunu söylemek mümkündür. Zira hadis ile ilgili çeşitli âmillerden dolayı fikhî birçok konuda mezheplerin birbirinden değişik görüşleri bulunmaktadır. Böyle olan hususlardan biri de aynı zamanda çalışmanın konusunu teşkil eden imamın arkasında kıraat, yani imama uyan kimsenin onun arkasında Fatiha sûresini okuması ya da okumaması meselesidir. Bu konuda imamın arkasında kıraat yapılmalı ve yapılmamalı ile imamın açıktan okunduğu namazlarda kıraat yapılmasına karşılık diğerlerinde olmamalı şeklinde üç görüş vardır. Ancak ülkemizde genellikle Hanefî ve Şâfiî mezhebine mensup kimseler yaşadığı için ilk iki görüş daha çok ön plana çıkmaktadır. Konunun hem hadis hem de fikhî boyutu olması hasebiyle hakkında müstakil eserlerin yanı sıra geniş bir literatür bulunmakla birlikte bu çalışmada Buhârî (öl. 256/870) ile Beyhakî'nin (öl. 458/1066) el-Kırâ'at halfe'l-imâm adlı eserleri dikkate alınarak aralarında bir karşılaştırma yapılmıştır. İmamın arkasında kıraat meselesinde mezheplerin oluşum ve gelişim döneminde telif edilen bir eser ile artık her bir mezhebin sistemleştirdiği ve Müslümanlar arasında tamamen yerleştiği zamanda tasnif edilen bir kitap arasında yapılacak olan değerlendirmenin önemli olacağı düşünülmektedir. Çalışmada hadis ilminde yaşadıkları dönemin iki önemli muhaddisi olan Buhârî ve Beyhakî'nin bu konudaki yaklaşımlarını ortaya çıkarmak ve birbirinden hangi noktalarda ayrıldıklarını ya da birleştiklerini belirlemek amaçlanmaktadır. Bunun için her iki âlimin eseri nitel araştırma yöntemlerinden dokümantasyon metodu ile karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve fişlemeler yapılmıştır. Çalışmanın sonunda Buhârî ile Beyhakî'nin imamın arkasında kıraat yapılması konusunda hem fikir oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Kıraati namazın bir rüknü ve bunu da imama uyan kimsenin yerine getirmesi gerektiğini söyleyen iki muhaddis, “Fâtiha sûresini okumayan kimsenin namazı yoktur.”, “Fâtiha sûresinin okunmadığı her namaz eksiktir.”, “Bir kimse namazda Fâtiha sûresini okumazsa o namaz eksiktir.” gibi hadisleri farklı tariklerle naklederek görüşlerini temellendirmekte ve imamın kıraatinin yeterli olduğunu belirten rivayetleri ise tenkid etmektedir. Beyhakî, bu konuda önce merfû, akabinde mevkûf ve maktû ile daha sonraki kimselerin sözlerine sırasıyla yer vermektedir. Sonrasında ise imamın cehrî değil de sırî kıraat yaptığı namazlarda cemaatin Fâtiha sûresini okuması gerektiğini belirten görüşü eleştirmekte ve hiçbir şekilde kıraat yapılmamasını savunan kimselerin ileri sürdüğü hadisleri nakledip tenkid etmektedir.

Buhârî de benzer bir yaklaşım gösterse de böyle bir sıralama takip etmemektedir. İki âlim arasında benzerlikler bulunsa da Beyhakî'nin Buhârî'den daha sistematik bir şekilde konuyu ele aldığı ve buna bağlı olarak eserinin daha hacimli olduğu görülmüştür. Zaten Beyhakî, kitabında Buhârî'nin el-Kırâ'at halfe'l-imâm'ına zaman zaman atıf da yapmaktadır. Ayrıca daha çok yorum yapması, hadislerin sıhhati ve râvilerin güvenilirliği hakkındaki değerlendirmeleri, bâb başlıklarında görüşünü yansıtmaya gibi çeşitli konularda da Beyhakî Buhârî'den farklılaşmaktadır. Ancak rükûa yetişen kimsenin Fâtiha sûresini okumadığı için ilgili rek'ata yetişmiş saymayan Buhârî'ye karşılık Beyhakî böyle bir durumda hadislere dayanarak Fâtiha sûresi okumasa da o rek'ata yetiştigini kabul etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Hadis, Buhârî, Beyhakî, Namaz, Kıraat, İmamın Arkasında Kıraat.

Etik Beyan	Bu çalışma, Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan "Bir Konu, İki Muhaddis, İki Kitap: Eserleri Bağlamında Buhârî ve Beyhakî'nin İmamın Arkasında Kıraat Meselesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması" adlı tebliğin özetidir.
Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	26.07.2023
Kabul Tarihi	06.08.2023
Yayın Tarihi	08.08.2023
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dini Araştırmalar, İlahiyat
Araştırma Alanı	Hadis
Sempozyum	:
Adı	3. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/index.php/tsbs/article/view/553
Yer ve Tarih	Çevrim İçi - 26-31 Ağustos 2023
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Bildiri Oturum Bilgisi	20. Oturum - 30 Ağustos 2023 Çarşamba 13:00 - 14:10
Telif Hakkı	© 2023 Halil İbrahim Doğan. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Doğan, Halil İbrahim. "Bir Konu, İki Muhaddis, İki Kitap: Eserleri Bağlamında Buhârî ve Beyhakî'nin İmamın Arkasında Kıraat Meselesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması". 3. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı. ed. Abdullah Demir. 285-288. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2023. https://doi.org/10.55709/okuokutpress.54

One Topic, Two Muhaddiths, Two Books: A Comparison of al-Bukhārī and al-Bayhaqī's Approach to the Issue of Qiraat Behind the Imam in the Context of Their Works

Halil İbrahim Doğan

 <https://orcid.org/0000-0002-9644-5498> | ibrahimseyh60@gmail.com

Assist. Prof. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt University, Ankara, Türkiye

Abstract

There is no disagreement among the sects of fiqh about the hadith being one of the main sources of Islam, and each of them accepts it as evidence from a theoretical point of view. However, based on the different practices of the sects on various issues, it is possible to say that one of the main factors that led to the disagreement was the hadith. In fact, due to various factors related to hadith, sects have different views on many issues of fiqh. One such issue, which is also the subject of this study, is the issue of qiraat behind the imam, that is, whether or not the person following the imam should recite Sūrah al-Fātiha behind him. There are three opinions on this issue that qiraat should and should not be performed behind the imam, and that qiraat should be performed in prayers where the imam recites openly, but not in others. However, since our country is mostly populated by Hanafi and Shafii followers, the first two views are more prominent. Since the subject has both a hadith and a jurisprudential dimension, there is a large literature as well as independent works on the subject, but in this study, a comparison was made between the works of al-Bukhārī (d. 256/870) and al-Bayhaqī (d. 458/1066), al-Qirā'at halfa'l-imām. It is thought that it will be important to make an evaluation between a work written during the formation and development period of the sects on the issue of qiraat behind the imam and a book that was classified at a time when each sect was systematized and fully established among Muslims. The aim of this study is to reveal the approaches of al-Bukhārī and al-Bayhaqī, two important muhaddiths of their period in the science of hadith, and to determine where they differed or united. For this purpose, the works of both scholars were examined comparatively by using the documentation method, one of the qualitative research methods. At the end of the study, it was concluded that al-Bukhārī and al-Bayhaqī agreed on the issue of qiraat behind the imam. The two muhaddiths, who say that qiraat is a rukn of the prayer and must be performed by the one who follows the imam, justify their views by quoting hadiths such as "Whoever does not recite Sūrah al-Fātiha has no prayer.", "Any prayer in which Sūrah al-Fātiha is not recited is incomplete.", "If a person does not recite Sūrah al-Fātiha in prayer, that prayer is incomplete.", and criticize the narrations that state that the imam's qiraat is sufficient. In this regard, al-Bayhaqī includes first the marfū', then the mawqūf and maqtū', and then the sayings of later people in that order. He then criticizes the view that the congregation should recite the Sūrah al-Fātiha in prayers in which the imam does not recite it in public but only in private, and he cites and criticizes the hadiths put forward by those who advocate no recitation at all. Although al-Bukhārī follows a similar approach, he does not follow such an order. Although there are similarities between the two scholars, it has been observed that al-Bayhaqī dealt with the

subject more systematically than al-Bukhārī and accordingly his work is more voluminous. In fact, al-Bayhaqī occasionally refers to al-Bukhārī’s al-Qurā’at halfa’l-’imām in his book. In addition, al-Bayhaqī differs from al-Bukhārī on various issues such as his more commentary, his evaluations on the authenticity of the hadiths and the reliability of the narrators, and his reflection of his opinion in the titles of the chapters. However, in contrast to al-Bukhārī, who does not consider a person who reaches the ruku to have reached the relevant rak’ah because he did not recite Sūrah al-Fātiha, al-Bayhaqī accepts that in such a case, based on the hadiths, he reaches that rak’ah even if he does not recite Sūrah al-Fātiha.

Keywords

Hadith, al-Bukhārī, al-Bayhaqī, Prayer, Qiraat, Qiraat Behind the Imam.

Ethical Statement	This paper is a summary of the study titled “One Topic, Two Muhaddiths, Two Books: A Comparison of al-Bukhārī and al-Bayhaqī’s Approach to the Issue of Qiraat Behind the Imam in the Context of Their Works” presented at the 3rd Turkish Symposium of Social Science.
Type	Conference Proceeding
Received	2023-07-26
Accepted	2023-08-06
Published	2023-08-08
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Hadith
Conference	:
Title	The 3rd Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/index.php/tsbs/article/view/553
Location & Date	Online - August 26-31, 2023
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 20 - August 30, 2023, Wednesday 13:00 - 14:10
Copyright	© 2023 Halil İbrahim Doğan. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Doğan, Halil İbrahim. “One Topic, Two Muhaddiths, Two Books: A Comparison of al-Bukhārī and al-Bayhaqī’s Approach to the Issue of Qiraat Behind the Imam in the Context of Their Works”. <i>The 3rd Turkish Symposium of Social Sciences: The Book of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 285-288. Ankara: Oku Okut Press, 2023. https://doi.org/10.55709/okuokutpress.54